

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ МАСТЕР РАДА ЗА ОДБРАНУ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум именовања (избора) комисије: 17.05.2017.
2. Састав комисије:
 1. **Др Љиљана Кеча**, ванредни професор Шумарског факултета у Београду (ужа научна област: Шумарство)
 2. **Др Смиљана Јакшић**, доцент Шумарског факултета у Београду (ужа научна област: Математика)
 3. **Др Сретен Јелић**, ванредни професор Пољопривредног факултета у Земуну (ужа научна област: Агроэкономија)

II. ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме: **Александар, Живан, Антонијевић**
2. Датум и место рођења, општина, држава: 19.05.1987. године, Општина Јагодина, Србија
3. Студијски програм основних студија које је кандидат завршио: Економија, пословно управљање и статистика. Модул: Маркетинг, Економски факултет, Београд
4. Датум завршетка основних студија: 07.07.2011. године

III. НАСЛОВ ДИПЛОМСКОГ (МАСТЕР) РАДА:

Основни економски фактори успешности пословања ШГ "Јужни Кучај" Деспотовац

IV. ПРЕГЛЕД ДИПЛОМСКОГ (МАСТЕР) РАДА:

Мастер радом дипл. ецц. Александра Антонијевића, под насловом „**Основни економски фактори успешности пословања ШГ "Јужни Кучај" Деспотовац**“, обухваћене су укупно 67 странице текста са апстрактном и резимеом. Списак коришћене и цитиране литературе износи 40 наслова. У самом раду приказано је 11 графика, 6 слика, 17 табела и 7 шема. Рад је конструкцијски формиран у оквиру 6 основних поглавља и то кроз: 1. Увод, 2. Материјал и метод рада 3. Резултате истраживања, 4. Дискусију и 5. Закључке. Сва поглавља чине јасно структуриране форме компатибилне са основним циљевима и темом истраживања.

V. ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДИПЛОМСКОГ (МАСТЕР) РАДА

1. Увод У уводном делу кандидат даје кратак осврт на основне принципе пословања предузећа, уз термилошка разграничења и формулацију проблематике везане за пословање јавних предузећа. Такође, у уводном делу дефинисан је територијални и временски оквир истраживања уз формулисање хипотеза и циљева рада из угла више дисциплина (економике, маркетинга, трговине, шумарске политике и сл.). Циљ истраживања је да се сагледају фактори успешности пословања ШГ у остваривању привредне функције (економске одрживости) и јавне мисије (еколошки одговорног и друштвено корисносног пословања). За остваривање постављеног циља извршено је: израчунавање и анализа одабраних индикатора пословања ШГ, анализа поступка уговарања и продаје дрвних сортимената, статистичка анализа тренда продаје комерцијално најзначајнијег производа и сагледавање ефеката спроведене сертификације шума. Предмет истраживања су: подаци из финансијских извештаја о пословању ЈП „Србијашуме“ и ШГ „Јужни Кучај“ Деспотовац (биланс стања и биланс успеха) који одређују основне индикаторе успешности пословања; конкретни уговори о купопродаји дрвних сортимената закључени са највећим купцима и конкретна упутства, процедуре и документација која прати поступак уговарања и сертификација шума за подручје којим газдује ШГ „Јужни Кучај“ Деспотовац. Сврха истраживања је да се на основу сагледавања фактора успешности пословања утврди да ли ШГ може успешно да остварује своју привредну мисију уз истовремено обављање јавне мисије.

Да би се остварили циљеви истраживања и извели релевантни закључци о успешности пословања ШГ истраживање је спроведено за следећа временска раздобља:

- показатељи успешности пословања за период 2012-2016. године
- поступак уговарања, упутства, процедуре и конкретни подаци за 2016. годину

- статистичка анализа тренда продаје дрвних сортимената за период 2010-2017. године
- сертификација шума спроведена у периоду 2008-2016. године.

2. Материјал и методе рада. У конкретном истраживању коришћене су **опште научне методе** (анализа, синтеза, компаративни метод, статистички метод) и **посебне научне методе** (тренд, економска анализа индикатора, SWOT анализа). У истраживању статистичка метода анализе тренда примењена је на подацима о продаји дрвних сортимената, а према њиховим годишњим вредностима за период 2010-2017. година. Анализа путем финансијских показатеља је једна од најпознатијих и најчешће коришћених анализа финансијских извештаја. У овом истраживању показатељи ШГ поређени су са просечно оствареним вредностима за ЈП „Србијашуме“ и у односу на утврђене стандарде уобичајене у литератури. На основу добијених података из биланса стања и биланса успеха извршена су израчунавања одабраних индикатора. Истраживање је засновано на примарним подацима прикупљеним посредством упитника који је обухватио питања отвореног и затвореног типа. Поред упитника, као техника истраживања коришћен је интервју и анализа садржаја. Усмерени интервју се показао погодним за овај вид истраживања јер има унапред припремљена питања, варијанте алтернативних одговора, али и припремљене обрасце за бележење. Показатељи успешности који су анализирани у овом раду су: индикатор ликвидности, индикатор економичности, индикатор продуктивности и индикатор задужености. Поменути индикатори спадају у најзначајније и у честој су употреби. Исти су довољни да дају слику о финансијској стабилности и ефикасности пословања ШГ. Показатељи су рачунати на основу података из биланса стања и биланса успеха ШГ и података о броју стално запослених радника.

3. Резултати истраживања Ово истраживање показало је да вредност показатеља пословања ШГ (ликвидност, задуженост, економичност, продуктивност,) задовољава уобичајене стандарде за ове вредности из економске литературе и да су вредности остварених показатеља пословања ШГ изнад просечно остварених вредности за ЈП „Србијашуме“.

Показатељ економичности рачунат односом пословних прихода и пословних расхода је изнад 1 (осим у 2014. години) и бележи стални раст што значи да ШГ остварује пословну добити у пословању. У 2014. години је остварена знатно мања производња, продаја и приходи од букових трупаца као главног производа ШГ, а истовремено трошкови одржавања основних средстава били су неуобичајено високи као последица санације оштећених путева од пополава и генералних ремонта грађевинске механизације у истој години. Јединични трошкови рада ШГ исказани кроз учешће бруто зарада и личних расхода у укупном приходу ШГ, показују да је учешће бруто зарада и личних расхода у укупном приходу у посматраном периоду између 34% и 41%. Овај индикатор за ШГ је нижи од просечних вредности за ЈП што показује мање учешће фиксних у односу на укупне трошкове. Према индикаторима ликвидности и задужености ШГ се може сматрати финансијски стабилним делом ЈП, који није задужен и који имовину финансира сопственим средствима.

Анализом поступка уговарања и продаје дрвних сортимената у 2016. години утврђено је да је тражња за дрвним сортиментима ШГ била изнад производног потенцијала па је из тих разлога уговорено само 60% тражених количина од стране купаца. У оствареној продаји по врсти дрвета највеће учешће има буква са 91,61% и црни бор са 7,29%, док је учешће осталих врста дрвета је занемарљиво. Трупци букве уговорени су са 55% тражених количина, трупци црног бора и рудног дрвета са 73%, огревно дрво метарско са 100%, целулозно дрво са 77% а огревно дрво тврдых лишћара са 59%. Предност код уговарања продаје техничке обловине даје се купцима који имају сопствене прерадне капацитете у односу на трговце техничком обловином, купцима који праве производе са већим степеном финализације а у циљу што боље валоризације посеченог дрвета, купцима из неразвијених општина са већим бројем запослених. Предност код уговарања продаје просторног дрвета даје се локалном становништву за потребе огрева и предузећима чији је процес производње условљен снабдевањем огревним дрветом. У продаји просторног дрвета за потребе индустријске прераде предност имају произвођачи са већим степеном обраде. Трговци који просторно дрво купују ради даље продаје исто могу купити само после подмирења потреба претходно наведених категорија купаца. Сва понуђена количина букових трупаца на лицитацији је продата, остварена просечна продајна цена већа је за 23% од почетне а финансијски ефекат лицитације износи 5.415.347,85 динара.

Анализом спроведене сертификације шума утврђено је да у поступку претходне оцене испуњености услова за сертификацију недостаци идентификовани код 21 од 52 FSC критеријума.

Највећа неусаглашеност, 80%, утврђена је код 4. принципа – односи са заједницом и права радника и 70% код 6. принципа - утицај на животну средину. У току спровођења сертификације извршено је усаглашавање и отклањање свих недостатака. Највећи ефекти остварени су у областима унапређење заштите животне средине (средња оцена 4,75) и односи са локалном заједницом и права радника (средња оцена 4,37). Сертификацијом шума, којима газдује ЈП „Србијашуме“ створени су услови да интензивније почне процес сертификације у предузећима у области прераде дрвета. FSC стандард није обавезујући стандард али је важан за присуство шумских производа и производа дрвне индустрије на светском тржишту, које прихвата само производе са сертификатом.

4. Дискусија. У оквиру дискусије резимирани су резултати истраживања уз поређење са резултатима до којих су дошли домаћи и страни аутори у сегменту успешности пословања предузећа..

5. Закључци. На основу истраживања дошло се до следећих закључака:

Остварени финансијски показатељи пословања

- ШГ бележи раст свих показатеља пословања који су били предмет овог истраживања, посебно у 2015. и 2016. години.
 - Сви индикатори пословања ШГ су изнад просечних вредности истих за ЈП.
 - Индикатор опште ликвидности ШГ за истраживани период константно је изнад вредности 1. Достигнута вредност у 2016. години (1,63) довољно је висока да обезбедити да се из обртних средстава благовремено измирују краткорочне обавезе а да је истовремено ниво залиха и потраживања ШГ прихватљив. Индикатор опште ликвидности ШГ је за сваку посматрану годину значајно изнад вредности истог за ЈП у целини (изнад просека).
 - Индикатор убрзане ликвидности ШГ прати тренд индикатора опште ликвидности. Индикатор ШГ је сваке године изнад просечне вредности за ЈП.
 - Индикатор задужености ШГ за посматрани период има исту вредност сваке године у износу од 0,04 што је знатно испод горње вредности дозвољене задужености од 0,5. Незнатан део имовине ШГ финансиран је задуживањем.
 - Коефицијент финансијске стабилности ШГ не прелази вредност 1 за посматрани период, што обезбеђује финансирање сталне имовине и залиха из дугорочних извора односно потпуну усклађеност позиција активе и пасиве.
 - Показатељ економичности је један од најзначајнијих индикатора. Овај показатељ за ШГ, рачунат односом пословних прихода и пословних расхода је изнад 1 (осим у 2014. години) и бележи стални раст што значи да ШГ остварује пословну добити у пословању.
 - Јединични трошкови рада ШГ исказани кроз учешће бруто зарада и личних расхода у укупном приходу ШГ, показују да је учешће бруто зарада и личних расхода у укупном приходу у посматраном периоду између 34% и 41%. Овај индикатор за ШГ је нижи од просечних вредности за ЈП што показује мање учешће фиксних у односу на укупне трошкове.
 - Продуктивност рада ШГ исказана као однос остварених прихода од продаје и броја запослених радника у анализираном периоду је у сталном расту и у свакој години је изнад просечних вредности за ЈП.
- Према индикаторима ликвидности и задужености ШГ се може сматрати финансијски стабилним делом ЈП, који није задужен и који имовину финансира сопственим средствима.

Уговарање и продаја дрвних сортимената

- У оствареној продаји по врсти дрвета највеће учешће има буква са 91,61% и црни бор са 7,29%. Учешће осталих врста дрвета је занемарљиво.
- Према сортиментној структури продаје техничка обловина учествује са 28,5%, од тога 86% чине букови трупци за резање свих класа.
- Просторно дрво учествује са 71,5% укупне продаје и чини га огревно дрво метарско-вишеметарско, целулозно дрво и дрво за дрвене плоче.
- Од просторног дрвета 80% продато је дрвопрерађивачкој индустрији а остале количине намењене су за потребе грева локалног становништва.
- Према месту продаје 83% извршено је на камионском путу а 17% је продаја на пању.
- Тражња за дрвним сортиментима ШГ била је изнад производног потенцијала ШГ па је из

тих разлога уговорено само 60% тражених количина од стране купаца.

- Трупци букве уговрени су са 55% тражених количина, трупци црног бора и рудног дрвета са 73%, огревно дрво метарско са 100%, целулозно дрво са 77% а огревно дрво тврдих лишћара са 59%.

- Предност код уговарања продаје техничке обловине даје се купцима који имају сопствене прерадне капацитете у односу на трговце техничком обловином, купцима који праве производе са већим степеном финализације а у циљу што боље валоризације посеченог дрвета, купцима из неразвијених општина са већим бројем запослених.

- Предност код уговарања продаје просторног дрвета даје се локалном становништву за потребе грева и предузећима чији је роцес производње условљен снабдевањем огревним дрветом. У продаји просторног дрвета за потребе индустријске прераде предност имају произвођачи са већим степеном обраде. Трговци који просторно дрво купују ради даље продаје исто могу купити само после подмирења потреба претходно наведених категорија купаца.

- Сва понуђена количина букових трупаца на лицитацији је продата, остварена просечна продајна цена већа је за 23% од почетне, а финансијски ефекат лицитације износи 5.415.347,85 динара.

Сертификација шума

У поступку претходне оцене испуњености услова за сертификацију, од 52 FSC критеријума недостаци су идентификовани код 21. критеријума. Највећа неусаглашеност 80% утврђена је код принципа 4. – Односи са заједницом и права радника и 70% код принципа 6.- Утицај на животну средину. У току спровођења сертификације ивршено је усаглашавање и отклањање свих недостатака.

Литература. Наведено 40 литературних извора.

VI. ЗАКЉУЧЦИ

У оквиру овог рада спроведено је мултидисциплинарно истраживање са циљем утврђивања економских фактора успешности пословања ШГ Јужни Кучај. На основу спроведеног истраживања кандидат правилно упућује на потребу истраживање је показало да ШГ може да оствари још боље показатеље економичности (рачуната односом пословних прихода и расхода) односно добит у пословању као и продуктивности рада. ШГ послује по тржишним принципима и ствара профит без обзира на приоритетан значај јавне мисије. Успостављање система за мерење и праћење индикатора пословања ШГ доприноси побољшању пословања и даје информације о томе које показатеље треба побољшати. Остваривање јавне мисије ШГ у шумарству и повећање профита из пословања нису увек и нужно два супростављена циља. У вршењу своје привредне функције ШГ може успешно и ефикасно да послује и повећава профит.

Комисија је на основу свеукупног вредновања резултата рада, закључила да мастер рад *дипл.еци.* Александра Антонијевића представља самосталан рад у складу са проблематиком везаном за шумарство на анализираном подручју.

Имајући у виду све наведено Комисија сматра да мастер рад *дипл.еци.* Александра Антонијевића „Основни економски фактори успешности пословања ШГ "Јужни Кучај" Деспотовац” има све потребне елементе и да се може прихватити као мастер рад.

VII. КОНАЧНА ОЦЕНА ДИПЛОМСКОГ (МАСТЕР) РАДА:

1. Да ли дипломски (*мастер*) рад садржи све битне елементе и да ли је написан у складу са насловом рада: **ДА**

2. Мастер рад има и извесних мањих недостатака искључиво техничког карактера, који нису испољили никакав утицај на саме резултате истраживања.

VIII. ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене мастер рада, комисија предлаже:

- да се мастер рад прихвати, а кандидату одобри одбрана.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Др Љиљана Кеча, ванредни професор

Др Смиљана Јакшић, доцент

Др Сретен Јелић, ванредни професор

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.